

2022_Anul AGÂRBICEANU (XXIII): ARMONIA LUMII?

- licean ... odinioară! - Sf. Gerard, primul scriitor ...?

- „fericirea nației” era scopul vieții! - unde a răsărit soarele românilor?

Armonia lumii?

un curs de filozofie scolastică la noi, în 1046? ...

un univers de gânduri demult stinse!

fericirea nației era scopul vieții!

istoria formării unui caracter dârz ...

Te salut din inimă, mică Romă!

Îți mulțumesc, Dumnezeule, că m-ai ajutat s-o pot vedea!

2022 Licean ... odinioară! pe urmele lui Ion Agârbiceanu 2022

Anul Agârbiceanu Anul tinerilor oțeliți!

șagunism - tribunism Blaj

Sf. Gerard

Denai táskép a Szent Gellért-szoborral

În urmă cu aproape un mileniu, în Cenad (Banat), s-au ridicat o biserică și o mănăstire, regele Ștefan înființând o episcopie, condusă de episcopul Gerard (originar din Veneția). Gellért sau Gherhard, primul episcop latin al ungarilor, este puțin cunoscut. În cele câteva lucrări existente, se arată că însuși papa ar fi atras atenția regelui István (Ștefan) că pe teritoriul regatului existau 9 mănăstiri „grecești” și numai una „latină”, soluționarea fiind încredințată episcopului reformator Gherard și lui Chanadin (rudă cu episcopul, ales pentru problemele militare). Astfel, după marea schismă din 1054, mănăstirea Morisena a devenit un centru de convertire a populației pravoslavnice, călugării „grecești” fiind izgoniți și aduși călugări „latini”. Despre Gerard se cunosc puține repere biografice: în 1038, era instalat ca episcop în Cenad; în timpul unei lovituri de stat avea să fie ucis, trupul fiind îngropat la Dyod (1046), apoi înmormântat la Cenad (1053). În 1068, Gerard a devenit sfânt al Bisericii Catolice, fiind canonizat împreună cu Sf. Ștefan și Sf. Emeric. Relicvele au fost mutate la Buda, pe colina sacră Szent Gellért, în Biserica Romano-Catolică Cenad păstrându-se sarcofagul de piatră, unicat în arta central-europeană. Nu știm dacă elevul Ion Agârbiceanu a învățat la școlile din Blaj despre primul sfânt al Ungariei, dar e posibil să fi cunoscut o lucrare a acestuia, tipărită în 1790 - de Ignatie Batthyani, episcopul catolic de Alba Iulia - și redescoperită în 1876. Scrierile lui

Gerard din Cenad (din anii 1027-1028), au apărut în lucrarea „**Armonia lumii**” (1984), îngrijită de Radu Constantinescu, cu o prefață de acad. Răzvan Teodorescu.

A nu se confunda cu lucrarea prințului Charles de Wales (cu același titlu, din 2015). În lucrarea lui Gerard, cu subtitlul „**Tălmăcire a cântării celor trei coconi către Isingrim Dascălul**”, regăsim gânduri și pilde ale episcopului, cum ar fi: „Cum taie filozofii firul în patru”, „Bunul simț nu are nevoie de retorică și de filozofie”, „Paranteză despre prigonirea celor buni și înțelepți”, „Certurile dintre clerici și cele dintre clerici și laici ...”, „Cîntecul stelelor ...”, „Prostia omenească”, „Gerard trăiește într-o vreme ticăloasă”, „Rătăcirile teologiei”, „Minciunile teologilor care lingușesc pe craiul”, etc. Știați că Gerard a fost **primul scriitor de pe meleagurile bănățene**, martor al ciocnirilor românilor cu oștile năvălitorilor unguri? Știați că el a fost inițiator al unui „învățământ superior la Cenad, prelegerile sale comentate inaugurând **un curs de filozofie scolastică la noi, în 1046**, (...) exact cu 30 de ani mai înainte (...) de prima lecție universitară din Europa medievală, la Bologna!”? Descoperiți „**Armonia lumii**”, a lui „Gerardus ... un personaj cultural cu valoare exemplară pentru vremea sa și pentru colțul de lume de care și-a legat numele”. Acad. Răzvan Teodorescu scria: «Este tulburătoare, întotdeauna, **strădania istoricului de a reface, din puțin, un univers de gânduri demult stinse, de a restitui, din fragmente, efigia unui personaj dintre cele, fără număr, ce au alcătuit însăși viața trecutului**. Iar atunci când strădania aceasta țintește la recuperarea, pentru chiar istoria culturii naționale, a unei opere de europeană notorietate - și acesta e cazul „**Armoniei lumii**” -, ea merită cu atât mai mult gratitudinea noastră».

Pe urmele elevului Ion Agârbiceanu și a lecturilor sale, am descoperit „**Licean ... odinioară**”, carte datată în 1939 (București), existând argumente multiple care demonstrează că a apărut la Sibiu, în 1942-43, (a se vedea blogul prof. univ. dr. Ilie Rad, „O precizare de istorie literară”). Romanul ar trebui să fie lectură obligatorie, fiind în primul rând o carte despre școlile Blajului, scrisă în stil memorialistic, **o adevărată istorie a formării unui caracter dârz «(...) din stirpea vajnicilor corifei ai Școlii Ardeleni**, pentru care „**fericirea nației**” era scopul vieții». Istoricul literar Ion Buzași (n.1943) scria în prefață: «Pentru tinerii absolvenți ai Blajului de la finele veacului trecut „idealul național” era eliberarea națională și apoi mult așteptata unitate națională. (...) Romanul nu este doar o rememorare a unui timp revolut, ci și o reconstituire fidelă a atmosferei școlii românești din Transilvania - cu un bine conturat specific blăjean. Viața din școlile Blajului este evocată prin descrierea unor momente sărbătorești, însuflețirea în legătură cu unele acțiuni naționale, între care la loc de cinste stătea aniversarea zilei de 3/15 mai 1848 ...». Personajul principal este Ionică Albu din Bogata, prezentat foarte realist. Putem să ni-l imaginăm pe tânărul Ion Agârbiceanu, la primii pași în descoperirea fascinantei lumi a cărților și a Blajului - „**locul unde a răsărit soarele românilor din Transilvania**” (I. H. Rădulescu), fiecare pas fiind făcut pe urmele marilor personalități care s-au format aici. Este sigur că Ion Agârbiceanu a aflat povestea tânărului Mihai Eminescu, care - ajuns pe Dealul Hula -, s-a oprit la umbra unui tei și privind orașul, a rostit celebrele cuvinte: „**Te salut din inimă, mică Romă. Îți mulțumesc, Dumnezeu, că m-ai ajutat s-o pot vedea!**” Oare mai există teiul lui Eminescu - declarat monument al naturii -, în nordul orașului, la ieșirea spre Târnăveni?

Invităm cititorii „**Tribunei**”, să redescopere „**Mărturisirile**” lui Ion Agârbiceanu: «Schیțele publicate în „**Drapelul**” nu am avut și **nu am sentimentul că sînt literatură**. Încercările literare în proză au fost determinate de-o nouă încîntare estetică, de-o adevărată însuflețire. De „**Semănătorul**”.

Și anume: de proza literară a lui M. Sadoveanu, I. Ciocîrlan, Sandu Aldea. **Și, mai precis, de stilul nou, fraged de tinerețe, viu și colorat, cu mare putere de a descrie natura și aspectul extern al oamenilor - tocmai ceea ce păstram și eu mai adânc în suflet, în chip inconștient, din prima mea copilărie.** Citeam cu mare bucurie și însuflețire revista săptămînală, dar mai ales bucățile literare ale autorilor amintiți. Le citeam și de mai multe ori. Uneori cu glas tare, în grădină, în fața clericilor români, care aproape **toți erau de asemenea însuflețiți de „Semănătorul”, de proza cea nouă, dar mai ales de articolele d-lui N. Iorga, care îmi plăceau și mie foarte mult. Cred că noutatea, frăgezimea, bogăția limbii în descrierea naturii și a oamenilor m-au determinat să încerc proza literară.** Simțeam acum o dorință, un avînt să încerc și eu, ceea ce nu a fost cazul cînd am citit pe ceilalți prozatori români: Negruzzi, Gane, Slavici, Creangă, Ispirescu, Vlahuță, Duiliu Zamfirescu. Și într-o seară, în ceasul de studiu, m-am trezit scriind și rămînînd așa de cufundat în lucrare, încît n-am băgat de seamă că trecuse ceasul nouă, că sala era goală, clericii plecînd la culcare.

M-am trezit și m-am oprit din scris numai cînd un superior își întindea bastonul peste masa mea de scris spunîndu-mi:

-Ce faci dumneata aici? Mi-era cald. Scrisesem mult și încontinuu. Erau ceasurile unsprezece. În seara aceea am scris schița „**Hoțul**”, deși de publicat, în „**Luceafărul**”, cred că am publicat mai întîi schița „**Mistrețul**” - amîndouă din impresiile primei copilării. În „**Hoțul**” am pornit de la o veche casă de pădurar care era nu prea departe de căsuța noastră de la Tufe, pe care însă am situat-o unde era căsuța noastră. Punctul de plecare în scrierea schițelor „**Mistrețul**”, „**Cula Mereuș**” sau „**Căprarul**”, „**Librarul**” și al celor mai multe publicate în volumul „**De la țară**” a fost amintirea și mai ales emoția amintirii din întîia copilărie. Erau icoane care se ridicau în suflet, pline de duioșie. M-a robit în primele încercări înfățișarea materială, sensibilă, a subiectului, și năzuiam la o înveșmîntare frumoasă a lui, după pilda stilului noilor scriitori».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2022-anul-agarbiceanu-xxiii-armonia-lumii-licean-odinioara-sf-gerard-primul-scriitor--fericirea-natiei-era-scopul-vietii-unde-a-rasarit-soarele-romanilor-164755.html>

Tribuna
Dintotdeauna pentru totdeauna!

Eveniment Actualitate Stiri de pe strada mea Sport Cultura Sanatate Timp liber Tribuna femeilor Descopera lumea

2022-Anul Agârbiceanu (XXIII): ARMONIA LUMII? - licean ... odinioară! - Sf. Gerard, primul scriitor ...? - „fericirea nației” era scopul vieții! - unde a răsărit soarele românilor?

05.06.2022 22:17 145 vizualizari 0 comentarii

AFTER SCHOOL
langă școala ta

OPEN ASME

În: *Tribuna*, 05 iunie 2022